

ОРГАНИЗАЦИЈА И ДЕЛОВАЊЕ САМОУПРАВЉАЊА НА СЕЛУ У НАРОДНОЈ РЕПУБЛИЦИ ПОЉСКОЈ

Систем самоуправљања на селу има низ самоуправних форми, а централно место у том систему имају општински народни одбори.

Форме самоуправљања индивидуалних произвођача на селу имају посебну улогу, пошто се готово 75% од укупних површина под пољопривредним добрима налази у власништву сеоских породица. У поменуте форме спада: самоуправљање у пољопривредним задругама (задруге за пружање производних услуга, као и за снабдевање и продају), као и самоуправљање сеоског становништва. Ова последња форма треба да има општи карактер, али у пракси њен садашњи модел прилагођен је углавном условима села са индивидуалним привређивањем.

Међутим, у подруштвеном пољопривредном сектору, који тренутно обухвата преко 25% пољопривредних добара, делује радничко самоуправљање Државних пољопривредних добара, као и задружно самоуправљање у пољопривредним производним задругама. Број ових последњих повећао се у 1978. години, већ на преко 1800 у целој земљи.

Пољопривредна политика Пољске Уједињене Радничке Партије, постављена у сарадњи са Уједињеном Народном Странком, обезбеђујући пораст пољопривредне производње, погодује истовремено јачању и продубљивању социјалистичких промена у пољопривреди.

Све горе наведене форме самоуправљања на пољском селу добиле су уставни ранг. Измењени Устав из 1976. године, утврђујући у члану 5 да Народна Република Пољска „гарантује грађанима учешће у управљању и потпомаже развој разних форми самоуправљања радних људи“, наводи затим све те форме: у чл. 13 — радничко самоуправљање, у чл. 15 — самоуправљање у пољопривреди, у чл. 16 — самоуправљање у задругама, а у чл. 45 — самоуправљање грађана и при том у чл. 43 дефинише основну улогу народних одбора у систему друштвеног самоуправљања, дакле, и улогу општинских одбора у систему сеоског самоуправљања.

Према Уставу (Чл. 43) и Закона о народним одборима (Чл. 1) они имају како функцију теренских органа државних власти, тако и функцију основних органа друштвеног самоуправљања на том терену. У пракси обе те функције нису у супротности, већ напротив оне су испреплетане

— локалне иницијативе тесно су везане за реализовање општедржавних задатака, а методе државног управљања са друштвеним самоуправљањем. Локалне иницијативе и друштвено самоуправљање доносе пуне резултате једино тада када су спрегнуте са општим програмом развоја земље. Самоуправна функција народних одбора има за циљ проширивање и обогаћивање укупне делатности одбора путем јачања елемената друштвено-самоуправних, тесније повезивање са друштвеним фактором средине и веће коришћење свих иницијатива, средстава и могућности које са собом доноси самоуправљање.

У пољској научној литератури готово је општепризнат поглед професора С. Завадског да самоуправљање, као посебну организациону форму управљања друштвеним питањима, карактеришу:

— право одређене заједнице да изабере сопствену репрезентацију (председништво);

— одређени степен самоуправности у циљу решавања сопствених проблема преко својих представника или директно (право на самоуправљање проблемима заједнице).

Тако је, дакле, карактеристика самоуправљања повезивање представничке форме са формама непосредне демократије.

Признати степен самосталности изражава, међутим, релативну самосталност смештену у оквиру система централне демократије, тј. самосталност условљену постојањем ширих заједница и потребом да се увек има у виду општедруштвени интерес.

Горе наведене одлике самоуправљања карактеристичне су за његове форме у односу на општинске одборе и испољавају се снажније у раду општинских народних одбора због директних веза које их повезују са формама директне демократије, као што су сеоски зборови и због тога што су ти одбори углавном формирани од представника појединих села која улазе у састав општине.

Закон о народним одборима у Чл. 87 каже да "у циљв продубљивања" самоуправљања на селу, општински народни одбори деле општину на сеоске јединице. Ове јединице у принципу обухватају традиционално село, као природно формирану насеобну јединицу. Породице које га насељавају одликује заједништво објективних друштвених и привредних веза, које чине основу за различите сеоске форме заједничког деловања, као и заједништво одређених моралних вредности према којима се оцењују ставови и поступци сеоске популације. Истовремено, ова заједница се стално мења упоредо са променама услова живота на селу, са продирањем на село научно-технолошког прогреса, са развојем културе, са рабањем нових потреба и могућношћу њиховог подмиривања.

У целој земљи, у 2.070 општина формирано је 38.621 сеоска јединица. Просечан број села у општини износи 18,6 мада се у великим општинама налази чак и преко 30 села. Ту треба додати да у 537 општина које имају заједничке органе власти и администрације са суседним градовима, општински органи власти и друге општинске институције ложиране су по правилу на подручју града, што их знатно удаљава од сеоске популације.

Просечна величина општина износи 14 хиљада, а просечан број насељених у појединим селима износи 8,7 хиљ. особа.

То удаљавање од општинских власти објективно утиче на повећање потреба у развоју самоуправљања у селима као друштвено-привредним јединицама које чине терен за деловање сеоских фактора пољопривредног и задружног самоуправљања, као и самоуправљања сеоског становништва.

Пољопривредно и задружно самоуправљање

У смислу већ поменутог Чл. 15 Устава под појмом пољопривредног самоуправљања подразумевају се пољопривредни кружоци и задруге.

Кружоци су најраспрострањеније друштвене форме удруживања индивидуалних пољопривредника. У многим реонима земље традиција самоуправљачке делатности кружока стара је преко 100 година. У принципу, кружок својом делатношћу покрива једно село. Органи кружока су општи зборови чланова као, и изабрана управа и ревизиона комисија. Кружок се састоји из појединих подкружока који у оквиру кружока имају велику самосталност. То су: секције жена, стручни кружок произвођача, кружок младих произвођача, кружоци за припремање омладине за бављење пољопривредним радовима.

Посебан значај за развој кружока имао је I Земаљски Конгрес Пољопривредних Кружока 1959. године, на којем је дата иницијатива за формирање Фонда за развој пољопривреде као оригиналне форме друштвене акумулације у условима индивидуалне пољопривреде. Током година нарасла добра кружока, као што су пољопривредне машине купљене из средстава поменутог Фонда, захтевала су стручно управљање и организовано привређивање по узору на предузеће. Због тога су почев од 1973. године кружоци задржали функцију организатора пољопривредне производње на селу, а за обављање услужно-производних делатности почели су да се удружују са суседним кружоцима на подручју општине у задружне пољопривредне кружоке (ЗКП) који су преузели машински парк од претходних кружока. Од 1976. године поменуте задруге обухватале су својом делатношћу све општине у земљи. Њихов главни задатак је пружање пољопривредницима пољопривредних услуга у механизацији (орање, сејање, жетва), транспорту, хемизацији и ремонтно-грађевинским радовима. Задруге располажу, и сопственим пољопривредним добрима, замишљеним као специјализована добра са високим приносима, која на селу имају улогу огледног добра. Самоуправни органи задруге су: општи зборови делегата пољопривредних кружока и задружни одбор у којем сваки кружок има свог представника. Функцију директног управљања задружним предузећем има управа коју бира одбор и која одговара пред одбором.

Сада је у 35 хиљада кружока удружено око 4 милиона пољопривредника. Кружоци су формирали 1.880 својих задруга које располажу трајним добром као што је 137 хиљада трактора (тј. $\frac{1}{3}$ укупне количине

трактора у пољопривреди) и других пољопривредних машина чија вредност већ прелази 70 млд. злата.

Свекупност организационог система самоуправљања на селу тежи ка сталном подизању пољопривредне производње и животног стандарда, а ово се постиже одговарајућом делатношћу кружока као организатора те производње и органа друштвене контроле у односу на задругу, као и одговарајућом услужно-производном делатношћу тих задруга које у пољопривреду уводе савремене методе и средства за рад.

Пољопривредно самоуправљање, мада засновано на принципу чланства, делује у корист целог села, свих пољопривредника не правећи у свом привредном и социјалном раду никакве разлике између чланова и нечланова. Цело село је, такође, заинтересовано за његово правилно функционисање. Због тога је на зборовима кружока обезбеђено учешће и неударуженим пољопривредницима са саветодавним правом гласа, а такође, и омладини која се припрема за рад у пољопривреди.

Извршена емпиријска испитивања функционисања пољопривредног самоуправљања показала су да је у периоду формирања ЗКП који су преузели машински парк кружока рад ових последњих знатно ослабио. Сада је ипак већина кружока нашла своје место као друштвена самоуправна организација чији је задатак да на селу унапређује пољопривреду, да стимулише удруживање у области снабдевања и привређивања, да подиже животну културу целог села, као и да врши друштвену контролу над деловањем услужно-производних задруга. У моменту када су се кружоци ослободили директног управљања машинским парком, чиме су почеле да се баве задруге, знатно је повећана могућност друштвено-самоуправног деловања пољопривредних кружока. Карактеристично је да су најактивнији фактори ту секције жена које се не ограничавају на специфично женску проблематику, већ активно учествују у развијању пољопривредне производње. Удружења младих пољопривредника имају, такође, важну улогу у увођењу техничких иновација на селу.

Поред Задруга и пољопривредних кружока, као други тип сеоског задругарства јављају се Општинске задруге сељачке самопомоћи. Задаци тих задруга су:

- а) снабдевање пољопривредника алаткама и материјалима за пољопривредну производњу (ђубриво, испаша, огрев, грађевински материјал),
- б) вршење уговарања и откупа свих пољопривредних производа,
- в) снабдевање сеоског становништва свим потрошним артиклима.

Цела делатност тих задруга има отворен карактер и служи свим становницима села. Из тог разлога статут задруге предвиђа да се основна језгра задружног самоуправљања као што су сеоски члански комитети бирају у сваком селу на зборовима на којима могу да учествују нечланови задруге. Поменути сеоски комитети репрезентују интересе целог становништва и у његово име врше друштвену контролу над радом задруга у појединим селима. И самоуправни органи општинских задружних банака имају своје огранке у појединим селима.

Деловање задружног самоуправљања у пракси налази на бројне тешкоће које потичу од саме задружне администрације. Бројни су још

уек и случајеви омаловажавања самоуправне критике и друштвених иницијатива села. Отуда чланови задруге често интервенишу код општинских власти како би задружна администрација више узимала у обзир њихове интересе.

Као што из горњег може да се види, село које индивидуално привређује не може да се третира само као збир сеоских породица. За њега су битне сеоске задруге које раде у корист пољопривреде и мада су организоване на општинском нивоу, оне делују на бази свајих основних јединица у појединим селима. Повезивање индивидуалне привреде са сеоском задружном привредом обухвата подједнако предпроизводну фазу (снабдевање путем задруга), производну фазу (производне услуге преко задруга), и постпроизводну фазу (продаја преко задруга). Садашњи систем повезивања целе сеоске привреде кроз сеоске задруге са планском државном привредом ствара нову ситуацију у којој на селу расте друштвена потреба за самоуправном делатношћу, а општински народни одбор има велике организационо-координационе могућности за деловање у правцу комплексног друштвено-привредног развоја целе општине као споне социјалистичког организма.

Самоуправљање сеоског становништва

Правне основе самоуправљања сеоског становништва садржане су у поглављу X Закона о народним одборима, с обзиром на тесну повезаност те форме самоуправљања са општинским народним одбором.

Самоуправљање сеоског становништва остварује се у појединим селима на сеоским зборовима.

На тим зборовима учествују сви становници села који имају право избора. У духу закона, на сеоским зборовима разматрају се детаљно извршење задатака са терена који произилазе из друштвено-привредног плана развоја општине, развоја и модернизације пољопривредне производње, побољшања животних и културних услова сеоског становништва, безбедности и јавног реда као и извршавање обавеза сељака према држави. Ови зборови се сазивају, такође, и ради објашњења државне политике и добијања информација о раду општинског народног одбора као и привредних и друштвених организација на терену села.

Као што су показали резултати емпиријских испитивања извршених 1976 — 77. године, сеоски збор и даље чини, и поред промењених услова живота на селу, најраспрострањенију форму директне демократије која обухвата све становнике, а законом зацртана област проблема за разматрање на збору у потпуности обухвата проблеме за које су заинтересовани становници села.

Сеоски зборови испуњавају следеће функције:

- 1) самоуправну — доносе одлуке о заједничким акцијама становника села;
- 2) врше друштвену контролу у односу на општинску администрацију и све институције које раде у интересу села и пољопривреде;

3) информативну; као што је речено, зборови се сазивају да би се на њима објаснила државна политика и саслушале информације о раду општинског одбора и разних сеоских организација;

4) оцењивање пројеката важнијих одлука народног одбора и других планова општинских власти;

5) мобилизација становништва да у потпуности извршава своје обавезе према држави.

У целој држави просечно у 1977. години одржано је 4 сеоска збора у једном селу. У неким селима одржано је знатно више тих зборова — од 5 до 8 и на свима је био изражен јако велики интерес мештача, а у неким је одржано 2 — 3 збора, а јављали су се чак и случајеви да нису могли да се одрже планирани зборови због недовољног броја присутних. Дешавало се то тамо где су зборови сазивани искључиво ради мобилисања становништва да сарађује са општинском администрацијом и где се кроз зборове нису стварале реалне могућности да се утиче на начин решавања животних проблема села; тамо, значи, где су зборови губили свој самоуправни карактер.

Просечно, готово сваку сеоску породицу репрезентује на збору бар један члан. Од тема разматраних на збору превагу имају оне које се односе на пољопривредну производњу. Отуда може да се говори о производној улози сеоских зборова као форми самоуправне делатности у сеоским условима индивидуалног привређивања.

Међутим, у селима у којима велики проценат становништва ради ван пољопривреде, присутност на зборовима зависи такође и од тога да ли се на њима разматрају питања из пољопривредне производње која се односе само на оне који се баве пољопривредом или су то социјална питања која утичу на услове становања, дакле, на питања свих, на пример изградња водовода, побољшање прилазних путева месту, снабдевање сеоских продавница, питања реда и чистоће.

По правилу, што је село удаљеније од центра општинске власти, то је већа заинтересованост становништва за рад сеоских зборова.

Највећи успех имали су зборови на којима су била разматрана питања из рада пољопривредног кружока из области производних услуга од Удружених пољопривредних задруга, снабдевање и продаја путем задруга, кредитне делатности задружне банке, као и из области рада општинске службе за пољопривредна питања на којима су учествовали представници општинских власти. То је омогућило да се координира реализација задатака свих организација које делују на селу и пољопривреде са радом пољопривредника, као и скраћивање времена које треба одвојити за збор.

Активност учесника збора изражена је, пре свега, у постављању питања, критичких примедби нарочито на адресу институција формираних да опслужују пољопривреду, као и давању разних врста предлога за побољшање њиховог рада и подмиривање најхитнијих потреба села. Карактеристично је, притом, да дискусија веома често одступа од основне теме збора, а учесници у дискусији широко користе могућност да дају своја мишљења о питањима која су најактуелнија у датом моменту.

Сумирајући укупно деловање сеоских збора, треба констатовати да још увек не испуњавају у потпуности своју самоуправну функцију. Ова функција је релативно највише реализована у области вршења друштвене контроле над радом општинске администрације, а посебно инстинкција које раде за потребе пољопривреде, и утицаја који се тим путем врши на решавање животних питања села. Самоуправна функција збора изражава се и у доношењу одлука о заједничким акцијама (изградња прилазних путева, сеоског клуба, пошумљавање) као и одлука чији је циљ реализација производних задатака који се односе на модернизацију и јачање пољопривреде.

Функцију извршног органа сеоског збора врши сеоски старешина, као изборни орган сеоског самоуправљања. У пракси он сазива сеоски збор и руководи њиме и истовремено презентира потребе становништва свог села општинској администрацији. Старешина, уколико није одборник, учествује на заседањима општинског народног одбора са саветодавним правом гласа. Старешина истовремено врши и низ административних функција (скупљање пореза, разни извештаји) и у тој области је одговоран пред начелником општине као локалним органом државне администрације.

Последњи избори сеоских старешина извршени су 1978. године. Међу изабранима 17,1% ће ту функцију вршити по први пут, остали су то већ били у једном или више мандата. Близу 11 хиљада старешина врши ову функцију од 11 до 20 година, док се преко 4 хиљаде старешина одликује стажом дужим од 20 година.

Као и у претходним, тако и у последњим изборима, бирачи су обавезе старешина поверили старијим људима са већим животним искуством. Највише је старешина од 51 до 60 година живота (33,1%). Повећан је, такође, број старешина који имају преко 60 година живота са 15,5% у претходном мандату на 17,1% у овом мандату.

Млади пољопривредници — до 30 година — још нису у значајнијој мери заступљени (6,1%). Њихово присуство је повећано у односу на претходни мандат када је тај проценат износио 5,8%.

Порастао је, такође, и број жена које врше функцију старешине са 5,4% у прошлом мандатном року на 7,7%. Чланови ПУРП су 37,13% старешина, 25,16% Левичарске странке. Од укупног броја старешина 37,2% су ванпартијци.

Разумљиво је да су због специфичности функције, 87,7% старешина индивидуални пољопривредници произвођачи директно везани за рад у пољопривреди.

По образовној структури већина старешина има основно образовање, док 3.503 старешина има више од основног образовања.

Од укупног броја од преко 38 хиљада старешина, само 7.113 су одборници у општинским народним одборима.

Емпиријска испитивања рада старешина показала су да су они веома оптерећени извршавањем текућих административних задатака, да им у пракси не остаје довољно времена за реализацију њихових друштве-

но-самоуправних функција (треба имати у виду да старешина обрађује сопствено имање и да треба да је чак узорни пољопривредник).

Дакле са становишта организационе форме, самоуправљање на селу представља својеврсни изузетак међу другим врстама самоуправљања. Јер, ако се као опште правило у самоуправљању схвати повезивање форме непосредне демократије са колегијалним представничким органом, до чега долази, такође, и у сеоском пољопривредном и задружном самоуправљању (управа пољопривредних кружока, сеоски комитети ГС), онда се самоуправљање на селу базира управо само на форми непосредне демократије, тј. на сеоским зборовима. Старешина, као инокосни орган, тог самоуправљања, није у стању да у пракси испуњава разноврсне задатке извршног карактера.

У тој ситуацији у сеоским активима почела је да се раба идеја о формирању групног органа самоуправљања, који би координирао самоуправну делатност сеоског стачовништва и самоуправљање пољопривредника, као и основних друштвених организација на селу, и сеоских збора који су добили својеврсну извршну функцију и који су се од „сеоских збора“ (према тумачењу Закона) почели да претварају у „опште-сеоске зборове“ (заједничке за све основне јединице друштвеног самоуправљања на селу).

У оним селима у којима су поменути колегијални органи постављени, као најважније карактеристике њиховог организаторског рада треба навести груписање обрадивих површина, организовање снабдевања и услужног сервиса пољопривреде и то за потребе целог села, изградњу водовода, увођење гасификације, организовање старања о незбринутим старим лицима, низ подухвата у циљу подизања нивоа културног живота на селу и друго. Неки од тих колективних органа самоуправљања на селу преузели су функцију давања мишљења о кредитима, олакшицама, потпорама, куповини трактора, расподели грађевинских материјала и других материјала одобрених том селу.

Самоуправна делатност на селу не врши се само кроз горе поменуте органе, већ и кроз низ других као на пример. Добровољне противпожарне Страже, Друштвене Комисије за изравнавање, Добровољне службе милиције за одржавање реда. На политичком плану важну улогу имају сеоске партијске организације и друштвене организације.

Самоуправне форме у подруштвљеном пољопривредном сектору

У подруштвљеном сектору, као што је речено, јављају се две форме: самоуправљања преко пољопривредних производних задруга и радничко самоуправљање у Државним пољопривредним добрима.

У задругама које воде заједничка пољопривредна добра уз учешће личног рада чланова задруга, постоје посебно погодни услови за самоуправну делатност, с обзиром на релативно мали број чланова (у већини задруга број чланова не прелази 50, не рачунајући чланове породице) повезаних снажном производном и личном везом, која чини основу за

ангажовање у заједничком самоуправљању. Збор чланова, сазиван једанпут или два пута квартално, директно одлучује о свим важнијим питањима задруге и на њему се сваке две године бирају међу члановима органи управљања. У местима у којима поред задруга постоје и индивидуална газдинства, може да се наиђе на више примера праве сарадње задружног самоуправљања са самоуправљањем сеоског становништва.

У селима у којима је уведено задругарство сеоске зборове замењују готово сасвим задружни зборови, а старешина извршава само неке административне дужности (пријављивање, потврда о пореклу стоке). Тако, дакле, у тим селима функцију сеоског самоуправљања преузима задружно самоуправљање. Живи су, такође, контакти задруге са општинским народним одбором и са задругарима одборницима. Задаци задруге повезани су са задацима развоја целе општине.

Нешто другачија је, међутим, ситуација у области сарадње државних добара са општинским одборима. Централизован систем управљања тим добрима чији су центри одлучивања по правилу далеко од седишта општинских власти, у пракси веома компликује текуће контакте. Тамо где се поменута сарадња развија, она је усмерена углавном на извршавање заједничких друштвених радова привредног значаја, на заједничке инвестиције на пр. у мелиоризацији, врши се међусекторска сарадња производног карактера која има велики значај за развој села.

Општински народни одбор као центар самоуправљања на селу

Афирмисањем народних одбора реформом од 1973 — 75. као основних органа друштвеног самоуправљања, подвлачи се, с једне стране, њихова веза са другим друштвеним органима, а с друге пак — посебна позиција одбора као водећих органа у којима сви други самоуправни органи треба да нађу своју подршку, дакле, органа који имају улогу средишта развоја самоуправљања на датом подручју.

У општини посебан значај за јачање самоуправљања има општински фонд, који одбор сваке године утврђује, поред општинског буџета. Одбор утврђује висину доприноса који становништво уплаћује за тај фонд и самостално њиме располаже. Средства фонда намењена су углавном на дофинансирање заједничких акција на селу, усмерених на побољшање услова живота.

Првих година после реформе многи народни одбори наишли су на тешкоће у извршавању самоуправне функције. Реализација те функције не може да се одвија аутоматски самим тим што се у саставу одбора налазе и представници сеоског самоуправљања. Неки одбори су ипак успели да повезивањем рада одборника у самоуправним органима на селу са њиховим радом у одбору обезбеде потребне консултације у вези предлога одлука одбора са тим самоуправљањем и да примедбе и предлози самоуправних органа са села буду основни материјали на седницама одбора, а седнице су постале форум на којем се зачињу разноврсне самоуправне иницијативе. То је створило нарочито погодну основу за

укључивање сеоског самоуправљања и реализацију задатака одбора. Активна одлука одборника у средини и на сеоским зборовима, била је свима потврда да одбор извршава своје организационо-самоуправне задатке.

Председништво одбора није увек поклањало довољно пажњу тој страни делатности одборника, а често су они били активни само у органима одбора, док је њихов рад у органима сеоског самоуправљања имао само формални карактер. У тим одборима проблематика самоуправљања на селу није била предмет већања на седници, а сталне комисије одбора још увек су у малом степену извршавале своју статутарну обавезу да тесно сарађују са самоуправљањем сеоског становништва и да пружају помоћ у реализацији задатака самоуправљања.

Органску везу која треба да постоји између општинског одбора (заједничког за град и општину) са самоуправним органима на селу, подвлачи члан 89 Закона о народним одборима, у складу са којим одбор може да повери сеоским зборовима разматрање одређених врста питања уместо да их сам разматра на састанку одбора. Овај члан тек сада почиње да добија ширу примену. Питања која се поверавају сеоским зборовима односе се, пре свега, на јавни ред, безбедност и противпожарну заштиту, чистоћу и уређење села, функционисање сеоске трговинске и услужне делатности, реализацију задатака у оквиру такмичења „Општина — шампиона у привређивању” и разноврсне друштвене акције које организују становници села.

Правици развоја самоуправљања на селу

Друга Земаљска Конференција НУРП организована јануара 1978. године посветила је много пажње проблемима модернизације и развоја пољопривреде, указујући на низ задатака које у тој области треба да изврше општински народни одбори.

У општинским условима, као што је рекао друг Е. Gierek на поментуј Конференцији, треба реализовати сва три задатка која су избила на чело у сфери социјалистичке демократије, а наиме: даље јачање самоуправљања, подизање нивоа рада народних одбора и формирање ефикаснијег система друштвене контроле. Демократски стил рада општинских народних одбора састоји се у тесној сарадњи са свим формама сеоског самоуправљања. Из његовог искуства одбори треба да цпе инспирацију, за свој рад; са њим се консултују при доношењу пројеката важнијих одлука; његова достигнућа се износе на форуме одбора и на њему се базира друштвена контрола.

На релацији општински одбор — сеоско самоуправљање јавља се специфична повратна веза. С једне стране, одбор врши функцију самоуправног центра и неопходан је услов за развој самоуправљања на селу, а са друге стране, самоуправљање представља неопходну друштвену базу за укључују делатност општинског одбора диктирану како потребама становништва села, тако и реализацијом задатака који произилазе из опште-народног програма друштвено-привредног развоја.

Поменућа зависност испољена је и у двострукој функцији одборника општинског народног одбора; као представника становништва у одбору, с једне стране, и као представника одбора међу становништвом, с друге стране, кроз њихово активно учествовање у раду сеоског самоуправљања.

Испитивања сеоског самоуправљања вршена 1976 — 77. године под руководством проф. S. Zavadskog, дала су основу за изношење предлога чији су циљеви следећи:

1. Интеграција разних форми самоуправног деловања на селу и подржавање тенденција које се јављају у пракси на селу у области самоуправљања у пољопривреди и самоуправљања становништва. Обе те форме самоуправљања дејствују у друштвеним срединама и имају веома сличне, па чак и исте задатке.

2. Употпуњавање досадашње форме непосредне демократије преко сеоских зборових представничким органом, као што је Комитет сеоског самоуправљања. У комитет треба да уђу представници појединих форми самоуправљања бирани на сеоским зборовима, дакле представници пољопривредних кружока, секције жена, сеоских органа задружног самоуправљања, најактивнијих сеоских друштвених организација, као и сеоских политичких организација, сеоски старешина и одборник, односно одборници општинског одбора на подручју села. Тако изабран комитет омогућава испуњење координативне функције у односу на поменуте форме самоуправљања, као и функцију сталног председништва сеоског збора и извршног органа који обезбеђује реализацију одлука донетих на збору.

Суштинску улогу у јачању повезаности општинског народног одбора (заједничког за град и општину) са друштвеним факторима појединих села, треба да имају Комитети за друштвену контролу, формирани од стране народних одбора. Иницијатива дата на II Земаљској Конференцији ПУРП да се формирају ови комитети, нашла је свој правни израз у Закону од 26. маја 1978. о измени Закона о народним одборима. Задатак комитета је координација контроле делатности разних постојећих форми друштвене контроле, као и обезбеђивање ефикасности те контроле и смањење друштвене критике. У условима општине најрапрострањенија форма учешћа мештана у вршењу друштвене контроле рада администрације, привредних јединица и институција, су сеоски зборови.

Тако, дакле, у Комитету друштвене контроле општински одбор добија нови орган који ће битно утицати на даљи пораст активности самоуправних органа на селу, посебно у области друштвене контроле и критике. О ауторитету поменутих комитета сведочи чињеница да су за њихове председнике постављени заменици председника народних одбора.

Самоуправне институције су битан елеменат у политичком уређењу Пољске. У условима пољског села, самоуправљање има нарочито важну улогу у стимулисању иницијативе и друштвене активности, развоју пољопривреде, као и јачању међу пољопривредницима осећања заједничке одговорности за питања села, општине и целе земље.